

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Lublinie

LLU.410.016.02.2016
P/16/027

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/027 – Wykorzystanie zwierząt w badaniach naukowych
Okres objęty kontrolą	Kontrolą objęto lata 2014-2016 (do czasu zakończenia czynności kontrolnych).
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontrolerzy	Jerzy Łukaszuk, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do przeprowadzenia kontroli nr LLU/53/2016 z dnia 18.07.2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii (dalej: PIW lub Inspektorat), 20-147 Lublin, Al. Spółdzielczości Pracy 3
Kierownik jednostki kontrolowanej	Tomasz Brzana, od 23.02.2016 r. p.o. Powiatowego Lekarza Weterynarii. Do 22.02.2016 r. Powiatowym Lekarzem Weterynarii (dalej: PLW) był Paweł Piotrowski ¹ . (dowód: akta kontroli, tom I str. 3-5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia², że w ramach sprawowania nadzoru PIW rzetelnie kontrolował podmioty prowadzące działalność w zakresie wykorzystywania zwierząt do badań naukowych, wpisane do rejestru podmiotów nadzorowanych PLW. Nie współpracował jednak dostatecznie w sposób sformalizowany z Krajową Komisją Etyczną (dalej: KKE) i Lokalną Komisją ds. Doświadczeń na Zwierzętach (dalej: LKE) w Lublinie, w szczególności w dwóch przypadkach nie poinformował tych organów o uchybieniach stwierdzonych podczas kontroli. Brak wymiany informacji pomiędzy PLW a LKE skutkowało nieprzeprowadzaniem przez 11 lat kontroli w jednostce, która przeprowadzała doświadczenia na zwierzętach.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W ramach nadzoru nad utrzymywaniem zwierząt doświadczalnych i prowadzeniem ich ewidencji PIW przeprowadzał kontrole w jednostkach doświadczalnych, stosownie do wymogów art. 33 ustawy z dnia 21 stycznia 2005r. o doświadczeniach na zwierzętach³ (dalej: ustawa z 2005 r.), w trakcie których sprawdzano warunki utrzymywania zwierząt, ich ewidencję oraz sprawowanie nad nimi opieki. Po 26.05.2015 r., tj. po wejściu w życie ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych⁴ (dalej: ustawa z 2015 r.), podczas kontroli użytkowników i hodowców sprawdzano ponadto zgodność prowadzenia działalności z zasadami, określonymi w rozdziale 2 i wymaganiami określonymi w rozdziałach 3, 4 i 6 tej ustawy. PLW nie powiadomił KKE i LKE o uchybieniach, stwierdzonych podczas kontroli Wydziału Medycyny

¹ W związku z powołaniem na stanowisko Lubelskiego Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii Pan Paweł Piotrowski skorzystał z urlopu bezpłatnego, a obowiązki na stanowisku PLW przekazał Zastępcy PLW Panu Tomaszowi Brzana.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Dz. U. Nr 33, poz. 289 ze zm., uchylona z dniem 27 maj 2015 r.

⁴ Dz. U. poz. 266.

Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie oraz Wydziału Biotechnologii i Nauk o Środowisku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie i nie przekazał tym komisjom kopii protokołów kontroli, co było niezgodne z art. 36 ust. 2 pkt 2 ustawy z 2005 r. Z uwagi na brak w ustawie z 2005 r. wymogu informowania Ministra przez powiatowych lekarzy weterynarii o wykreśleniu jednostek z rejestru, prowadzonego przez PLW, część podmiotów w dalszym ciągu pozostawała wpisana do rejestru prowadzonego przez Ministra. Mimo założeń przyjętych do rocznych planów kontroli, w badanym okresie, kontrolami bezpośrednimi nie objęto czterech z 11 jednostek doświadczalnych (użytkowników) będących we właściwości miejscowej PLW, a jednej od 2006 r.

W okresie objętym kontrolą PLW nie podejmował sformalizowanej współpracy z KKE i LKE w zakresie zadań, określonych w ustawach z 2005 r. i z 2015 r. co tłumaczono dotychczasowym brakiem uzasadnionej potrzeby w tym zakresie. Jednak w ocenie NIK takie stanowisko – w świetle nieobjęcia kontrolami niektórych jednostek – nie było właściwe.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Przeprowadzanie kontroli przez powiatowego lekarza weterynarii

Opis stanu
faktycznego

1.1.1. W okresie od 1.01.2014 r. do 26.05.2015 r., tj. podczas obowiązywania ustawy z 2005 r., PLW przeprowadził 19 kontroli w siedmiu jednostkach doświadczalnych, z tego: 14 kontroli w 2014 r. w siedmiu jednostkach doświadczalnych i pięć kontroli w pięciu tego typu jednostkach w marcu 2015 r.

Dwanaście kontroli w siedmiu jednostkach doświadczalnych było ujętych w rocznych planach kontroli (siedem w 2014 r. i pięć w 2015 r.), a poza planem skontrolowano siedem jednostek⁵.

Zgodnie z wykazami załączonymi do obwieszczeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego⁶ (dalej: MNiSW), w okresie od 1.01.2014 r. do 26.05.2015 r. na obszarze właściwości miejscowej kontrolowanego PIW było 11 jednostek doświadczalnych, nie było zaś jednostek hodowlanych i dostawców.

Plany kontroli jednostek doświadczalnych na 2014 i 2015 rok stanowiły jeden z wielu zakresów rocznych planów kontroli PIW w Dziale Zdrowia i Ochrony Zwierząt, ustalanych w styczniu każdego roku. Podano w nich, że ilość i częstotliwość kontroli jednostek doświadczalnych została ustalona „W oparciu o analizę zagrożeń i analizę ryzyka. Zaleca się kontrole minimum jeden raz w roku.”⁷

W toku kontroli stwierdzono, że na rok 2014 zaplanowano kontrole w sześciu, a na rok 2015 w pięciu z 11 jednostek doświadczalnych ujętych w wykazie na obszarze właściwości miejscowej PIW. W latach 2014-2015 nie planowano i nie przeprowadzano kontroli w następujących jednostkach doświadczalnych, ujętych w wykazie MNiSW:

⁵ W związku z planowanym audytem "FVO", na polecenie Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii w Lublinie z 14.08.2014 r., od 25.08. do 9.09.2014 r. ponownie skontrolowano sześć czynnych jednostek doświadczalnych. Siódma kontrola pozaplanowa (24.06.2014 r.) dotyczyła sprawdzenia wykonania zaleceń wydanych po kontroli przeprowadzonej 19.05.2014 r. w Wydziale Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie.

⁶ Wykazy hodowców, dostawców i jednostek doświadczalnych stanowiły załączniki do obwieszczenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 18 października 2012 r. w sprawie wykazów, o których mowa w art. 26 ust. 2 ustawy o doświadczeniach na zwierzętach (Dz. Urz. MNiSW z 2012 r., poz. 72) i analogicznego obwieszczenia z dnia 27 sierpnia 2014 r. (Dz. Urz. MNiSW z 2014 r., poz. 48).

⁷ W analizach ryzyka, sporządzonych przez opracowującą i realizującą harmonogramy tych kontroli starsza inspektor weterynaryjny ds. zdrowia i ochrony zwierząt, podano, że „ze względu na małą ilość podmiotów kontrole będą przeprowadzane raz w roku i będą dotyczyły 100% podmiotów”. W przypadku kontroli na 2015 rok zaznaczyła ponadto, że „planowe kontrole wszystkich podmiotów zakończą się do marca danego roku, na który zaplanowano kontrole.”

- 1) Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie Wydział Biologii i Hodowli Zwierząt, nr 071 w wykazie,
- 2) Uniwersytet Medyczny w Lublinie I Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologii, nr 0100 w wykazie,
- 3) Uniwersytet Medyczny w Lublinie II Wydział Lekarski z Oddziałem Anglojęzycznym, nr 0101 w wykazie,
- 4) Wojewódzki Inspektorat Weterynaryjny w Lublinie Zakład Higieny Weterynaryjnej, nr 0119 w wykazie,
- 5) Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu Uniwersytet Medyczny w Lublinie, nr 0160 w wykazie.

Ponadto w planie na rok 2015 nie uwzględniono jednostki doświadczalnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II w Lublinie Wydział Biotechnologii i Nauk o Środowisku, wobec której po kontroli w 2014 r. PLW stwierdził wygaśnięcie decyzji z 2007 r. o spełnieniu wymagań weterynaryjnych do utrzymywania zwierząt doświadczalnych i wykreślił ją z rejestru podmiotów nadzorowanych⁸, a która nadal była ujęta w wykazie MNiSW (pod numerem 0124)⁹. Do planu kontroli PIW na 2014 r. i 2015 r. wprowadzono natomiast nieujęta w wykazie MNiSW jednostek doświadczalnych Centralną Zwierzętarnię Uniwersytetu Medycznego w Lublinie, a do planu na 2014 r. dwie jednostki organizacyjne II Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Anglojęzycznym Uniwersytetu Medycznego w Lublinie:

- 1) Katedrę i Zakład Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie,
- 2) Katedrę i Zakład Patofizjologii Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

Zaplanowane kontrole zostały przeprowadzone z wyjątkiem dwóch jednostek w 2014 r. i jednej w 2015 r. Były to przypadki, w których kierownicy zgłosili zakończenie¹⁰ lub zawieszenie¹¹ prowadzonej działalności.

(dowód: akta kontroli str. 9, 11-12, 14-23, 77, 85-90, 178-180, 304, 306-308)

Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) w złożonych wyjaśnieniach podała, że:

- Zakład Higieny Weterynaryjnej w związku z zakończeniem działalności został decyzją PLW w Lublinie z dnia 25.04.2013 r. wykreślony z rejestru PLW.

W toku kontroli NIK stwierdzono, że zarówno PIW, jaki i Wojewódzki Lekarz Weterynarii nie poinformowali prowadzącego wykazy jednostek doświadczalnych MNiSW o wykreśleniu ZHW z rejestru PLW¹², wobec czego

⁸ Rejestr prowadzony na podstawie art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt (Dz. U. z 2014 r., poz. 1539 ze zm.)

⁹ Jak wynika z ustaleń równolegle prowadzonej kontroli NIK w LKE w Lublinie, w latach 2014-2016 (do 29.06.) jednostka ta nie występowała do LKE o udzielnie zgody na przeprowadzenie doświadczeń.

¹⁰ W związku z przebudową budynków, na wniosek Dziekana II Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Anglojęzycznym, decyzjami z 22.04.2014 r. PLW uchylił decyzje z 8.10.2007 r. stwierdzające spełnienie wymagań weterynaryjnych przez jednostki doświadczalne: Katedrę i Zakład Patofizjologii oraz Katedrę i Zakład Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej Akademii Medycznej w Lublinie w zakresie utrzymywania zwierząt doświadczalnych oraz wykreślił je z rejestru podmiotów nadzorowanych.

¹¹ Pismami z 17.03.2015 r. i 8.10.2015 r. Wydział Medycyny Weterynaryjnej UP poinformował, że w związku z pracami remontowo-budowlanymi działalność zwierzętarni została zawieszona do 30.06.2015 r., a następnie do 31.12.2015 r. Jednostkę objęto planową kontrolą w 2016 r.

¹² Z dniem 1.05.2013 r. ZHW odstąpił od wykonywania na żywych myszach prób w kierunku wścieklizny na rzecz prób biologicznych na hodowlach tkankowych. Jak wynika z wyjaśnień uzyskanych od kierownika ZHW w Lublinie, nie wnioskował on o wykreślenie z wykazu jednostek doświadczalnych, w trybie art. 24 ust. 3 pkt 3 ustawy z 2005 r., gdyż uznano to za zbędne. Był on przekonany, że „nieprzekazanie raportu z utrzymania zwierząt laboratoryjnych przez ZHW oraz przekazanie decyzji wykreślającej ZHW z rejestru podmiotów [nadzorowanych] przez PLW do Ministerstwa, jak też wygaśnięcie zgody komisji etycznej jest równoznaczne z wykreśleniem z rejestru MNiSW”. W rzeczywistości PIW nie przekazywał do MNiSW kopii decyzji lub informacji o wykreśleniu jednostek doświadczalnych z rejestru podmiotów nadzorowanych przez PLW, gdyż – jak wynika z wyjaśnień – ustawa z 2005 r. nie nakładała takiego obowiązku.

znalazł się on w wykazie jednostek doświadczalnych, obowiązującym od 3.09.2014 r. do 26.05.2015 r.¹³;

- ww. wydziały Uniwersytetu Medycznego „planowano skontrolować podczas kontroli ośrodka użytkowników, tj. Centralnej Zwierzętarni UM”.

NIK stwierdziła, że w protokołach z kontroli Centralnej Zwierzętarni (dwa protokoły z 2014 r. i jeden z 2015 r.) nie było zapisów odnoszących się bezpośrednio do ww. wydziałów;

- jednostki organizacyjne Uniwersytetu Medycznego w Lublinie otrzymały zaświadczenia PLW o spełnieniu warunków utrzymywania zwierząt doświadczalnych: Centralna Zwierzętarnia – 31.05.2006 r. i 16.09.2010 r. (niewpisana do prowadzonego przez MNiSW wykazu jednostek doświadczalnych); Katedra i Zakład Patofizjologii – 31.03.2006 r.; Katedra i Zakład Farmakologii Doświadczalnej i Klinicznej – 8.10.2007 r. Do planów kontroli wprowadzano je w celu skrócenia czasu kontroli. Centralna Zwierzętarnia, obecnie wchodząca w skład Ośrodka Medycyny Doświadczalnej (nr 0068 w rejestrze użytkowników), jest ośrodkiem (miejscem), w którym poszczególne jednostki doświadczalne (obecnie użytkownicy) Uniwersytetu Medycznego w Lublinie prowadziły doświadczenia na zwierzętach. „Ocena warunków strukturalnych oraz dobrostanu zwierząt w jednym miejscu pozwala na skrócenie czasu kontroli a także szerszy pogląd na prowadzone doświadczenia”.

(dowód: akta kontroli str.183-184, 186-187, 194-207, 259-262, 265)

W sekcji „Ustalone nieprawidłowości” niniejszego wystąpienia pokontrolnego omówiono przyczyny nieobejmowania przez PLW, w badanym okresie, jak i w latach poprzednich, kontrolami Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt (dalej: WBiHZ) Uniwersytetu Przyrodniczego (dalej: UP) w Lublinie, który został umieszczony w wykazie jednostek doświadczalnych prowadzonym przez MNiSW mimo odmowy PLW wydania zaświadczeń o spełnieniu przez jednostkę doświadczalną warunków utrzymywania zwierząt doświadczalnych¹⁴.

(dowód: akta kontroli str.183-184, 186, 189-193, 249-258, 266-302)

¹³ patrz Dz. Urz. MNiSW z 2014, poz. 48.

¹⁴ Dotyczyło to Katedry Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej utrzymującej kury, przepiórki oraz Katedry Hodowli i Użytkowania Koni utrzymującej konie. Art. 23 ust. 3 ustawy z 2005 r. wymagał dołączenia takiego zaświadczenia do wniosku podmiotu ubiegającego się o wpis do wykazu jednostek doświadczalnych, gdyż zgodnie z art. 24 ust. 1 tej ustawy, wyłącznie one uprawnione były do przeprowadzania doświadczeń. O wydanie takich zaświadczeń WBiHZ Akademii Rolniczej w Lublinie, obecnie UP w Lublinie, wystąpił w 2005 r. Jednak z powodu niespełniania wymagań weterynaryjnych w grudniu 2005 r. PLW odmówił wydania takich zaświadczeń. PLW negatywnie rozpatrzył też wniosek Katedry Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej Akademii Rolniczej w Lublinie z 18.07.2006 r. o ponowne rozpatrzenie sprawy. Od tego czasu WBiHZ UP nie ponawiał wniosku o wydanie zaświadczenia. Nie występował też do PLW o wydanie decyzji stwierdzającej spełnienie wymagań do prowadzenia hodowli zwierząt doświadczalnych, wymaganej art. 27 ust. 2 pkt 1 ustawy z 2015 r. Mimo powyższego decyzją nr 39/2006 MNiSW z dnia 31.05.2006 r. został wpisany do wykazu jednostek doświadczalnych z numerem identyfikacyjnym 0071. Ponadto został umieszczony w rejestrach prowadzonych przez MNiSW na podstawie art. 26 ustawy z 2015 r.: jako hodowca z numerem 071 i jako użytkownik z numerem 0071. Według wyjaśnień Dziekana WBiHZ UP, uzyskanych na podstawie art. 29 ust. 1 pkt 2 lit. f ustawy o NIK, decyzję z 2006 r. o wpisie WBiHZ do wykazu jednostek doświadczalnych uzyskano na podstawie wniosku, do którego dołączono m.in.: postanowienie PLW w Lublinie z 9.12.2005 r. o odmowie wydania zaświadczenia (jak wyżej, dot. Katedry Biologicznych Podstaw Produkcji Zwierzęcej), zaświadczenie PLW w Chełmie z 13.10.2005 r., że „warunki bytowania zwierząt w Dydaktyczno-Badawczej Stacji Małych Przeżuwaczy (owce) w Bezku jak i gospodarstwie chowu i hodowli bydła mlecznego prowadzonym przez ... (osoba prywatna) w Bezku są dobre, przy całkowitym zachowaniu dobrostanu zwierząt”, opinię PLW w Puławach z 30.11.2003 r., że „Gospodarstwo Doświadczalne w Czesławicach spełnia wymagania weterynaryjne dla gospodarstwa utrzymującego zwierzęta” oraz podobną opinię PLW we Włodawie z 14.10.2005 r. odnośnie Gospodarstwa Doświadczalnego w Uhrusku. Wydział ten nie był wpisany do wykazu hodowców, prowadzonego na podstawie art. 22 pkt 2 ustawy z 2005 r. Natomiast do rejestru, prowadzonego na podstawie art. 26 ustawy z 2015 r., został wpisany „na podstawie wniosku złożonego do MNiSW, jako informacja na potrzeby stworzenia rejestru hodowców, dostawców oraz użytkowników”. Z dołączonych do wyjaśnień kopii formularzy zgłoszeniowo-aktualizujących wynikało, że WBiHZ został w nich zaznaczony dwukrotnie: jako użytkownik i jako hodowca.

1.1.2. Przeprowadzone kontrole udokumentowano protokołami kontroli¹⁵, podpisanymi przez kontrolowanego i kontrolującego, sporządzonymi jako „Lista kontrolna SPIWET Jednostki, instytuty i ośrodki zatwierdzone zgodnie z dyrektywą Rady 92/65/EWG dla celów wewnątrzwspólnotowego handlu zwierzętami”. W części szczegółowej lista kontrolna zawierała 38 pytań dotyczących spełnienia wymagań określonych w załączniku C do rozporządzenia Komisji (WE) nr 1282/2002 z dnia 15 lipca 2002 r. zmieniającego załączniki do dyrektywy Rady 92/65/EWG ustanawiającej wymagania dotyczące zdrowia zwierząt regulujące handel i przywóz do Wspólnoty zwierząt, nasienia, komórek jajowych i zarodków nieobjętych wymaganiami dotyczącymi zdrowia zwierząt ustanowionymi w szczególnych zasadach Wspólnoty określonych w załączniku A pkt I do dyrektywy 90/425/EWG¹⁶, w tym pytanie nr 20 dotyczące utrzymywania zwierząt przeznaczonych do przeprowadzania doświadczeń laboratoryjnych w zgodności z przepisami art. 5 dyrektywy 86/609/EWG wdrożonej ustawą z 2005 r. Dane zawarte w protokole kontroli uzupełniał załącznik nr 1, również podpisany przez kontrolowanego i kontrolującego, będący listą kontrolną: spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków utrzymywania zwierząt laboratoryjnych w jednostkach doświadczalnych, jednostkach hodowlanych i u dostawców¹⁷ (pytania 1-122); spełnienia niektórych wymagań określonych w ustawie z 2005 r. (pyt. 123-128, dotyczące kwestii uregulowanych w: art. 13 ust. 1, art. 15 ust. 1, art. 18, art. 21 ust. 1); spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1069/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002¹⁸ (pytania 129-130); spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt¹⁹ (pyt. 131); spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Nauki i Informatyzacji²⁰ z dnia 29 lipca 2005 r. w sprawie kwalifikacji osób nadzorujących doświadczenie na zwierzętach, przeprowadzających doświadczenie i uczestniczących w doświadczeniu oraz wzór zezwolenia indywidualnego dla osób przeprowadzających doświadczenia²¹ (pyt. 132). Protokoły kontroli nie zawierały zapisów lub pytań pozwalających stwierdzić, czy osoby sprawujące opiekę nad zwierzętami i osoby sprawujące nadzór nad tymi osobami posiadały wymagane kwalifikacje i szkolenia.

(dowód: akta kontroli str. 24-42, 52-71, 178-180)

Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) wyjaśniła, że w toku kontroli prowadzonych w latach 2014-2015 „sprawdzano czy osoby sprawujące opiekę nad zwierzętami posiadały odpowiednie kwalifikacje i szkolenia. Ponieważ podczas kontroli stwierdzono, że sprawy opieki nad zwierzętami powierzono tym samym osobom uznano jako aktualne serokopie zaświadczeń stanowiące załączniki do protokołów z lat poprzednich”.

(dowód: akta kontroli str. 184, 187)

¹⁵ Według tych dokumentów były to jednodniowe kontrole.

¹⁶ Dz. U. UE. L. 2002. 183.3

¹⁷ Dz. U. Nr 50, poz. 368.

¹⁸ Dz. U. UE. L.2009.300.1

¹⁹ Dz. U. Nr 205, poz. 2102 ze zm.

²⁰ W liście kontrolnej błędnie podano, że jest to rozporządzenie „Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi”.

²¹ Dz. U. Nr 153, poz. 1273, uchylone z dniem 27 maja 2015 r.

Siedemnaście przeprowadzonych w badanym okresie kontroli PLW nie wykazało nieprawidłowości. W toku planowych kontroli przeprowadzonych 19.05.2014 r. w jednostce doświadczalnej Wydziału Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego²² (dalej: WMW UP) w Lublinie i 30.05.2014 r. w jednostce doświadczalnej Wydziału Biotechnologii i Nauk o Środowisku Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego²³ (dalej: WBiNS KUL) PLW stwierdził następujące nieprawidłowości:

- brak środków do łapania zwierząt, brak zatwierdzonych procedur dla zwierząt pochodzących z niezatwierdzonych źródeł (WMW UP, WBiNS KUL);
- nie okazano zapisów dotyczących stanu zdrowia, zachorowań, leczenia i obserwacji podczas izolacji zwierząt z okresu ostatnich trzech lat (WMW UP, WBiNS KUL), nie wydzielono pomieszczenia do izolacji zwierząt chorych lub rannych (WBiNS KUL);
- nie okazano rejestrów zawierających liczbę i tożsamość zwierząt przebywających w jednostkach, informacji o ich pochodzeniu oraz transporcie (WMW UP, WBiNS KUL);
- nie okazano rejestru wyników badań krwi lub innych badań diagnostycznych [zwierząt] (WMW UP);
- brak umowy z lekarzem weterynarii sprawującym opiekę nad zwierzętami (WMW UP);
- nie okazano „rocznego planu nadzoru chorób” oraz dokumentacji dotyczącej kwarantanny (WMW UP, WBiNS KUL);
- brak zabezpieczenia drzwi i okien przed przedostawaniem się zwierząt (WMW UP);
- brak informacji, czy system wentylacji pomieszczeń dla zwierząt łączy się z systemem alarmowym oraz niezapewnienie w pomieszczeniach bez okien regulacji intensywności światła zgodnie z cyklem dobowym (WBiNS KUL);
- nie okazano dokumentacji dezynfekcji pomieszczeń, butelek, kapsli i korków (WBiNS KUL);
- niektóre pomieszczenia jednostki doświadczalnej WMW UP zostały przeznaczone na cele niezwiązane z prowadzeniem doświadczeń na zwierzętach. W jednostce znajdują się również materiały i sprzęty niezwiązane z działalnością jednostki²⁴;
- niezapewnienie optymalnej wilgotności pomieszczeń podczas doświadczeń – 26 do 43%, przy wymaganej 55% $\pm$ 10% (WMW UP);
- niewłaściwe oznaczenia kategorii (2 zamiast 1) zakaźności materiału na niektórych dokumentach dotyczących przekazania przez WMW UP zwłok zwierzęcych do utylizacji, a w WBiNS KUL brak oznakowania miejsc (pojemników) do przechowywania odchodów zwierzęcych;
- brak urządzeń do eutanazji zwierząt oraz informacji dotyczących zastosowanych metod eutanazji w doświadczeniach przeprowadzonych w latach 2013-2014 w WMW UP. Według oświadczenia osoby biorącej udział w kontroli sprzęt taki zapewnia eksperymentator;
- nie poinformowanie PLW o zmianie nazwy jednostki doświadczalnej²⁵ (WBiNS KUL).

W czasie kontroli ww. jednostek doświadczalnych nie było w nich zwierząt, przy

²² Katedra Epizootologii i Kliniki Chorób Zakaźnych.

²³ Pracownia Stresu Oksydacyjnego Interdyscyplinarne Centrum Badań Naukowych.

²⁴ Sposób wykorzystania pomieszczeń jednostki doświadczalnej, dane o terminie ostatnich przeprowadzonych doświadczeń na szczurach oraz terminie kolejnych planowanych doświadczeń zamieszczono w odrębnym (opisowym) protokole kontroli.

²⁵ Z Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego na Wydział Biotechnologii i Nauk o Środowisku, z dniem 18.02.2013 r.

czym w jednostce doświadczalnej WBiNS KUL doświadczeń nie przeprowadzano od 20.05.2010 r.

W końcowej części protokołów kontroli i załącznika zamieszczono zalecenia, dotyczące usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w terminie siedmiu (WBiNS KUL) lub 14 (WMW UP) dni od daty kontroli.

Pismem z 26.05.2014 r. PLW zawiadomił WMW UP o wszczęciu postępowania administracyjnego w związku z nieprawidłowościami przy prowadzeniu działalności polegającej na utrzymywaniu zwierząt na potrzeby prowadzenia badań naukowych. W wyniku tego kierownik Katedry Epizootologii i Kliniki Chorób Zakaźnych WMW UP złożył oświadczenie (bez daty), że pomieszczenia znajdujące się w budynku Wiwarium Katedry zostały dostosowane do potrzeb ich użytkowania zgodnie z zaleceniami zawartymi w protokole kontroli z 19.05.2014 r., a rozpoczęcie kolejnych doświadczeń planowane jest na wrzesień 2014 r. W dniu 24.06.2014 r. PIW przeprowadził ponowną kontrolę w ww. jednostce doświadczalnej, w wyniku której stwierdził wykonanie zaleceń z 19.05.2014 r.²⁶ W związku z tym decyzją z 27.06.2014 r. umorzył postępowanie administracyjne wszczęte 26.05.2014 r.

Pismem z 4.06.2014 r. PLW zwrócił się do Dziekana WBiNS KUL o wskazanie przybliżonego terminu ponownego wprowadzenia zwierząt do jednostki doświadczalnej, gdyż brak zwierząt uniemożliwia kontrolę warunków ich utrzymywania podczas doświadczeń. W odpowiedzi Dziekan złożył 27.06.2014 r. wniosek o czasowe zawieszenie działalności Wydziału, polegającej na utrzymywaniu zwierząt do prowadzenia badań naukowych, uzasadniając to pracami modernizacyjnymi w pomieszczeniach jednostki doświadczalnej. Wskazał też, że ponowne wprowadzenie zwierząt przewidywane jest w roku 2015. W wyniku wszczętego 30.06.2014 r. postępowania administracyjnego, decyzją z 9.07.2014 r. PLW stwierdził wygaśnięcie decyzji z 8.10.2007 r. dotyczącej stwierdzenia spełnienia wymagań weterynaryjnych przez jednostkę doświadczalną WBiNS KUL oraz wykreślił tę jednostkę z rejestru podmiotów nadzorowanych.

(dowód: akta kontroli str. 24-76, 178-180)

1.1.3. Przekazane przez PLW do Głównego Lekarza Weterynarii, za pośrednictwem Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii, dane o ilości kontroli przeprowadzonych w 2014 i 2015 r. w jednostkach doświadczalnych były zgodne ze stanem faktycznym.

(dowód: akta kontroli str. 78-84, 101-102, 178-182)

1.2.1. Po wejściu w życie ustawy z 2015 r., tj. od 27.05.2015 r. do dnia niniejszej kontroli NIK (19.07.2016 r.), PLW przeprowadził cztery kontrole u trzech użytkowników, z których jeden jest jednocześnie hodowcą²⁷. Jedną z tych kontroli przeprowadzono poza planem na rok 2015 r. (22.07.2015 r.). Kontrola pozaplanowa związana była z wnioskiem Uniwersytetu Medycznego w Lublinie o stwierdzenie spełnienia wymagań niezbędnych do prowadzenia działalności w zakresie utrzymania i hodowli zwierząt laboratoryjnych w Ośrodku Medycyny Doświadczalnej.

Plan i harmonogram kontroli na 2015 r. ustalono w styczniu 2015 r., a jego realizację zakończono w marcu tego roku, tj. przed wejściem w życie ustawy z 2015 r.

Plan i harmonogram kontroli na 2016 r. PLW ustalił na podstawie analizy ryzyka, uwzględniającej czynniki określone w art. 54 ust. 5 ustawy z 2015 r. Plan ten obejmował siedem podmiotów: sześciu spośród 10 użytkowników, w tym będącego

²⁶ Udokumentowano to w syntetycznym (opisowym) protokole kontroli.

²⁷ Ośrodek Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie.

jednocześnie jednym z dwóch hodowców z terenu właściwości miejscowej PLW w Lublinie, wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministra właściwego do spraw nauki na podstawie art. 29 ust. 1 ustawy z 2015 r.²⁸, co spełniało wymóg art. 54 ust. 4 pkt 2 lit. b tej ustawy. Ponadto zaplanowano kontrolę w Centralnej Zwierzętni Uniwersytetu Medycznego w Lublinie. Według tych rejestrów, na terenie działania PLW nie było zarejestrowanych hodowców, dostawców i użytkowników zwierząt z rzędu naczelnych. Plan i harmonogram kontroli nie określały, czy i które jednostki przewidziano do skontrolowania bez uprzedzenia, a tym samym nie wskazywały, czy spełniony został wymóg art. 54 ust. 4 pkt 2 lit. a ustawy, dotyczący obowiązku przeprowadzenia co roku bez uprzedzenia co najmniej jednej trzeciej kontroli. Zapisów w tym zakresie nie było też w materiałach pokontrolnych. Harmonogram określał, że wszystkie (siedem) zaplanowane kontrole zostaną przeprowadzone w marcu 2016 r. Do czasu badania przez NIK nin. zagadnień (19.07.2016 r.) przeprowadzono kontrole w trzech podmiotach²⁹ ujętych w planie kontroli na rok 2016, przy czym, jak wynika z wyjaśnień p.o. PLW, w toku kontroli w Ośrodku Medycyny Doświadczalnej skontrolowano jednocześnie prowadzących w tym Ośrodku i Centralnej Zwierzętni następujących użytkowników Uniwersytetu Medycznego w Lublinie: I Wydział Lekarski z Oddziałem Stomatologii, II Wydział Lekarski z Oddziałem Anglojęzycznym, Wydział Farmaceutyczny z Oddziałem Analityki Medycznej, Wydział Nauk o Zdrowiu.

Z zapisów zawartych w załącznikach nr 1 do protokołów kontroli w wynikało, że w Centralnej Zwierzętni w czasie kontroli doświadczenia prowadzili eksperymetatorzy z: Katedry i Zakładu Farmakologii z Farmakodynamiką (pięć doświadczeń), Katedry i Zakładu Farmacji Stosowanej (dwa doświadczenia), Zakładu Biofarmacji (dwa doświadczenia). Natomiast w Ośrodku Medycyny Doświadczalnej w 2016 r. do czasu kontroli (22.03.2016 r.) przeprowadzane było jedno doświadczenie (w dwóch etapach), przez Wydział Nauk o Zdrowiu, które objęło kontrolą.

(dowód: akta kontroli str. 9-10, 12, 91-100, 103-109, 181-182)

Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) wyjaśniła, że;

- dotychczasowe nieskontrolowanie wszystkich wytypowanych użytkowników wynikało z konieczności pilnego przeniesienia „sił i środków Inspektoratu na przygotowanie do zwalczania ASF³⁰ w Polsce. (...) Pozostali użytkownicy zostaną skontrolowani do końca sierpnia 2016 r.”;
- Centralna Zwierzętnia Uniwersytetu Medycznego w Lublinie jest obecnie Ośrodkiem użytkownika ujętego pod nr 0068 rejestru prowadzonego przez MNiSW, tj. Ośrodka Medycyny Doświadczalnej. Kontrola powyższego ośrodka pozwala ocenić warunki przeprowadzania doświadczeń przez wielu użytkowników w jednym miejscu;
- „W planie kontroli nie wskazano podmiotów, które będą kontrolowane bez uprzedzenia ponieważ decyzja taka miała być podejmowana tuż przed kontrolą

²⁸Rejestr hodowców:

http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2016_06/5486d63288fb00ac285d49fe2b8cabfb.pdf;

Rejestr dostawców:

http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2016_06/0fcdb977a8659713d29e156160b489d1.pdf;

Rejestr użytkowników:

http://www.bip.nauka.gov.pl/g2/oryginal/2016_06/f18db7068da77e86d4901e53f1cfd955.pdf.

²⁹ (1) w Centralnej Zwierzętni UM w Lublinie; (2) w Ośrodku Medycyny Doświadczalnej UM w Lublinie; (3) w Wydziale Medycyny Weterynaryjnej UP w Lublinie.

³⁰ Afrykański pomór świń (ang. African Swine Fever).

(dowód: akta kontroli str. 12, 184-185, 187-188)

- nr 1, będącym pomocniczym protokołem (listą kontrolną) kontroli spełnienia wymagań rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 10 marca 2006 r. w sprawie szczegółowych warunków utrzymywania zwierząt laboratoryjnych w jednostkach doświadczalnych, jednostkach hodowlanych i u dostawców” (pytania 1-122); spełnienia niektórych wymagań określonych w rozdziałach 2 i 4 ustawy z 2015 r. (pyt. 123-131, dotyczące kwestii uregulowanych w: art. 5 ust. 1, art. 8 ust. 1, art. 23, art. 25 ust. 1 i 3, art. 27 ust. 1, art. 30 ust. 1-2, art. 42, art. 52 ust. 1); spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu (WE) nr 1069/2009 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 października 2009 r. określającym przepisy sanitarne dotyczące produktów ubocznych pochodzenia zwierzęcego nieprzeznaczonych do spożycia przez ludzi i uchylającym rozporządzenie (WE) nr 1774/2002 (pytania 132-133); spełnienia wymagań określonych w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt oraz dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/63/UE z dnia 22 września 2010 r. w sprawie ochrony zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych³² - zał. IV (pyt. 134);
- nr 2, zawierającym 10 pytań odnoszących się do niektórych kwestii określonych w rozdziałach 2 i 6 ustawy z 2015 r. (art. 6 ust. 1, art. 12 ust. 1, art. 13-16, art. 53 ust. 1). Wśród tych pytań pominięto dotyczące art. 9 tej ustawy, stanowiącego, że procedury wykonuje się wyłącznie w ośrodku użytkownika, który został wpisany do rejestru prowadzonego przez ministra właściwego do spraw nauki;
- nr 3, zawierającym osiem pytań dotyczących niektórych kwestii szczegółowych określonych w rozdziale 3 ustawy z 2015 r. (art. 20-21, 24-25) odnośnie kwalifikacji osób odpowiedzialnych za planowanie procedur i doświadczeń oraz za ich przeprowadzanie, wykonujących procedury, uśmiercających zwierzęta wykorzystywane w procedurach, sprawujących opiekę nad zwierzętami

³² Dz. U. UE. L. 2010. 276.33

utrzymywanymi w ośrodku oraz odpowiedzialnych za nadzór nad osobami sprawującymi opiekę nad zwierzętami utrzymywanymi w ośrodku i dobrostanem tych zwierząt;

- nr 4, dotyczącym ustanawiania przez podmiot prowadzące działalność w zakresie wykorzystywania zwierząt do celów naukowych zespołu doradczego do spraw dobrostanu zwierząt w celu realizacji zadań.

W wyniku ww. kontroli nieprawidłowości nie stwierdzono. W części końcowej załączników nr 1 do protokołów kontroli odnotowano, że „Podczas kontroli stwierdzono spełnienie przepisów ustawy z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych i edukacyjnych oraz rozporządzeń wydanych na podstawie ww. ustawy.” Zapisy zawarte w załączniku nr 3 do protokołów kontroli wskazywały, że wymienione w nich osoby odpowiedzialne za planowanie procedur i doświadczeń oraz za ich przeprowadzanie, wykonujące procedury, uśmiercające zwierzęta wykorzystywane w procedurach, sprawujące opiekę nad zwierzętami utrzymywanymi w ośrodku oraz odpowiedzialne za nadzór nad osobami sprawującymi opiekę nad zwierzętami utrzymywanymi w ośrodku i dobrostanem tych zwierząt posiadały wymagane kwalifikacje. Wszystkie te osoby w Centralnej Zwierzętarni oraz osoba sprawująca opiekę nad zwierzętami w Ośrodku Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie odbyły szkolenia udokumentowane zaświadczeniami z 2015 r.

(dowód: akta kontroli str. 12, 96-98, 110-175)

Pełniący obowiązki PLW wyjaśnił, że podczas kontroli użytkowników sprawdzano, w jakim miejscu wykonywane były procedury, dokumentując to zapisem na str. 2 protokołów kontroli w pozycji „miejsce prowadzenia działalności”. W skontrolowanych przypadkach procedury wykonywane były w ośrodkach wpisanych do rejestru użytkowników prowadzonego przez MNISW lub w jednostkach wchodzących w skład tych użytkowników.

(dowód: akta kontroli str. 111, 133, 155, 304, 306)

Przeprowadzając ww. kontrole starszy inspektor weterynaryjny wyjaśniła, że w załączniku nr 3 do protokołów kontroli zapisy dotyczyły szkoleń, organizowanych przez Uniwersytet Przyrodniczy w Lublinie i przez Polskie Towarzystwo Nauk o Zwierzętach Laboratoryjnych PoLASA³³ w Warszawie, w zakresie określonym w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 maja 2015 r. w sprawie szkoleń, praktyk i staży dla osób wykonujących czynności związane z wykorzystywaniem zwierząt do celów naukowych lub edukacyjnych³⁴. W szkoleniach takich uczestniczyły również wszystkie osoby wymienione w załącznikach nr 3 do protokołów kontroli Ośrodka Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Medycznego w Lublinie oraz Wydziału Medycyny Weterynaryjnej Uniwersytetu Przyrodniczego w Lublinie, lecz „przez nieuwagę fakt ten w niektórych przypadkach nie został odnotowany”.

(dowód: akta kontroli str. 212-214)

1.2.3. Z wyjaśnień p.o. PLW wynikało, że do dnia 21.07.2016 r.:

- nie było przypadku przeprowadzania doświadczenia poza ośrodkiem, które kontrolowałby PLW właściwy dla miejsca, w którym doświadczenie było prowadzone (art. 54 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 2 ustawy z 2015 r.);
- nie przeprowadzano kontroli z udziałem eksperta (art. 55 ust. 1);
- nie było przypadku, w którym PLW nakazałby wstrzymanie doświadczenia w związku z tym, że procedura, w której wykorzystywane są zwierzęta, nie jest

³³ Z ang. Polish Laboratory Animal Science Association

³⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 628.

objęta doświadczeniem, na którego przeprowadzenie została udzielona zgoda (art. 57 ust. 1);

- nie stwierdzono przypadku wykonywania przez użytkownika procedur objętych doświadczeniem niezgodnie z warunkami określonymi w zgodzie na jego przeprowadzenie lub na które nie uzyskał zgody (art. 57 ust. 2).

(dowód: akta kontroli str. 10, 12)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Nieprzeprowadzanie od 2006 r. przez PIW kontroli w WBiHZ UP w Lublinie mimo tego, że od 31.05.2006 r. podmiot ten był wpisany do wykazu jednostek doświadczalnych i prowadził doświadczenia na zwierzętach³⁵, a od marca 2016 r. wpisany również do rejestrów hodowców i użytkowników. Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) wyjaśniła, że WBiHZ UP, jako jednostka doświadczalna, nie był obejmowany kontrolami PIW, gdyż „z interpretacji przepisów m.in. Głównego Lekarza Weterynarii wynikało, że kontroli podlegają jedynie podmioty nadzorowane, tj. wpisane do rejestru PLW. W pozostałych przypadkach narzędzia prawne do przeprowadzenia kontroli przez PLW były ograniczone. (...) Na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, działalność polegająca na prowadzeniu doświadczeń na zwierzętach podlegała rejestracji PLW. W związku z powyższym podmiot, który zamierzał prowadzić ww. działalność powinien zgłosić taki zamiar właściwemu PLW i uzyskać jego zgodę na prowadzenie tego rodzaju działalności. Ww. podmiot nie uzyskał takiej zgody i nie został wpisany do rejestru PLW. W związku z interpretacją przepisów przez GLW taka działalność nie podlega nadzorowi ani kontroli przez PLW”.

Ponadto wyjaśniająca podała, że podczas sporządzania w styczniu 2016 r. planu kontroli na rok 2016 PIW nie wiedział, że WBiHZ UP zostanie umieszczony w rejestrze hodowców, gdyż rejestr taki został opublikowany przez MNiSW dopiero w marcu 2016 r. Podmiot ten zostanie objęty kontrolą pozaplanową (interwencyjną), po uzyskaniu z Lokalnej Komisji Etycznej w Lublinie informacji dotyczącej udzielonych zgód na przeprowadzenie doświadczeń na zwierzętach, o którą PLW wystąpił 10.08.2016 r.

PLW nie uwzględnił w analizie ryzyka oraz nie objął ww. podmiotu nadzorem i kontrolą pomimo, że zdaniem NIK posiadał wiedzę na temat umieszczenia go w wykazie jednostek doświadczalnych, a następnie w rejestrze MNiSW, w związku z przeprowadzaniem co roku porównywaniem rejestrów podmiotów nadzorowanych z wykazami prowadzonymi przez Ministra przy tworzeniu planów kontroli na dany rok.

(dowód: akta kontroli str. 17-18, 89, 107, 178-183, 186, 249-258)

2. Powiatowy Lekarz Weterynarii nie powiadamiał Krajowej Komisji Etycznej i Lokalnej Komisji Etycznej w Lublinie o uchybieniach stwierdzonych podczas kontroli WMW UP oraz WBiNS KUL i nie przekazał tym komisjom kopii protokołów kontroli, co było niezgodne z art. 36 ust. 2 pkt 2 ustawy z 2005 r.

Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) wyjaśniła, że „Z uwagi na zakończenie prowadzenia działalności przez Katolicki

³⁵ Wynika to z ustaleń równoległe prowadzonej kontroli NIK w LKE w Lublinie. We wnioskach o wyrażenie zgody na doświadczenia wskazywano, że zostaną one przeprowadzone również w WBiHZ UP w Lublinie.

Uniwersytet Lubelski Wydział Biotechnologii i Nauk o Środowisku, jak również fakt nieprzewodzenia doświadczeń od 2010 r.³⁶, po konsultacji prawnej PLW w Lublinie uznał, że postępowanie w sprawie nieprawidłowości jest bezprzedmiotowe. Uczelnia planowała utworzyć nowy ośrodek w nowo budowanym budynku zaś dotychczasowy obiekt miał być przeznaczony na inną działalność. Odnośnie nieprawidłowości stwierdzonych na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej, powyższe nie miało wpływu na dobrostan zwierząt, ponieważ doświadczenia nie były tam prowadzone ze względu na remont okolicznych obiektów. Nieprawidłowości zostały usunięte w ciągu kilku dni. Zakres nieprawidłowości był niewielki, jak również nie spowodował negatywnych skutków. Wobec powyższego PLW w Lublinie prowadził jedynie postępowanie administracyjne we własnym zakresie. Po konsultacji prawnej uznał dalsze postępowanie za bezprzedmiotowe”.

(dowód: akta kontroli str. 24-76, 178-180, 184-185, 187-187)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

PLW nie poinformował Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o wykreśleniu WBiNŚ KUL z rejestru podmiotów nadzorowanych. Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator) wyjaśniła, że ustawa z 2005 r. nie nakładała na niego takiego obowiązku.

NIK zwraca uwagę, że nie poinformowanie MNiSW przez PLW, ani przez władze KUL, o wykreśleniu WBiNŚ KUL z rejestru podmiotów nadzorowanych przez PLW, skutkowało niewykreśleniem go z wykazu jednostek doświadczalnych prowadzonego przez MNiSW. Na podstawie art. 77 ustawy z 2015 r. podmiot ten został automatycznie wpisany do rejestru użytkowników, mimo iż nie ubiegał się i nie uzyskał decyzji o stwierdzeniu spełniania wymagań niezbędnych do prowadzenia działalności, o której mowa w art. 26 tej ustawy³⁷.

(dowód: akta kontroli str. 184-185, 188, 303)

Ocena częściowa

W objętym kontrolą okresie PLW przeprowadzał kontrole w podmiotach wykorzystujących zwierzęta w badaniach naukowych wpisanych do rejestru, prowadzonego przez PLW. Do 26.05.2015 r., w ramach tych kontroli, sprawdzano warunki utrzymywania zwierząt, ich ewidencję oraz sprawowanie nad nimi opieki, a po tej dacie również zgodność prowadzenia działalności z zasadami określonymi w rozdziale 2 i wymaganiami określonymi w rozdziałach 3, 4 i 6 ustawy z 2015 r. Od 2006 r. PLW nie przeprowadzał kontroli w prowadzącym doświadczenia na zwierzętach WBiHZ UP. PLW nie powiadamiał KKE i LKE w Lublinie o uchybieniach stwierdzonych podczas kontroli WMW UP oraz WBiNŚ KUL i nie przekazał tym komisjom kopii protokołów kontroli, co było niezgodne z art. 36 ust. 2 pkt 2 ustawy z 2005 r. Z uwagi na brak w ustawie z 2005 r. obowiązku informowania, przez powiatowych lekarzy weterynarii, Ministra o wykreśleniu jednostek z rejestru prowadzonego przez PLW, część podmiotów w dalszym ciągu pozostawała wpisana do rejestru prowadzonego przez Ministra.

Współpraca powiatowego lekarza weterynarii z innymi organami

2.1. W okresie od 1.01.2014 r. do 26.2015 r. PIW nie podejmował współpracy z KE i LKE w Lublinie w formach określonych w art. 36 ust. 2 ustawy z 2005 r.

Działająca z upoważnienia PLW starszy inspektor weterynaryjny ds. bezpieczeństwa żywności, pasz i utylizacji Kierownik Zespołu (koordynator)

Opis stanu
faktycznego

³⁶ Patrz przypis nr 9.

³⁷ W toku kontroli NIK pismem z 16.08.2016 PLW wystąpił do MNiSW z wnioskiem o wykreślenie WBiNŚ KUL z rejestru użytkowników.

w złożonych wyjaśnieniach podała, że „wzajemna wymiana informacji, jak również zasięganie opinii między PLW a wymienionymi jednostkami odbywała się jedynie na zasadzie informacji telefonicznej lub ustnej. Nie prowadzono korespondencji pisemnej. Dotychczas zasób posiadanych informacji przez PLW w Lublinie był wystarczający. Ze względu na brak nieprawidłowości podczas przeprowadzonych w tym okresie kontroli nie było konieczności powiadamiania KKE oraz LKE. Wykazane w dwóch przypadkach nieprawidłowości nie dotyczyły bezpośrednio warunków utrzymania zwierząt doświadczalnych, gdyż w jednostkach nie było zwierząt, a tylko w takich przypadkach ustawa przewiduje informowanie komisji etycznych (...)”.

Wyjaśniająca podała też, że „w omawianym okresie nie było przypadków złożenia wniosków o wydanie zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na hodowli zwierząt laboratoryjnych lub dostarczaniu zwierząt doświadczalnych. Nie było również przypadków cofnięcia ww. zezwoleń. PLW (...) przekazywał informacje dotyczące kontroli zwierząt doświadczalnych w raportach kierowanych do ministra i KKE za pośrednictwem Wojewódzkiego Lekarza Weterynarii”.

Ponadto ww. wskazała, że ze względu na częściej występujące nieprawidłowości w kontrolowanych podmiotach w latach 2005-2010 zakres współpracy PLW z KKE i LKE był większy i polegał na przekazywaniu tym Komisjom kopii protokołów z kontroli jednostek doświadczalnych.

(dowód: akta kontroli str. 215-248)

2.2. W okresie od 27.05.2015 r. do 10.08.2016 r. PLW nie zasięgał w LKE informacji, o której mowa w art. 56 ust. 1 ustawy z 2015 r., a LKE nie wnioskowała do PLW o przeprowadzenie kontroli u hodowców, dostawców i użytkowników (art. 56 ust. 2 tej ustawy). PLW nie współpracował też z organizacjami pozarządowymi zajmującymi się ochroną zwierząt.

Współpraca PLW z ministrem właściwym ds. nauki ograniczała się do przekazania 27.07.2015 r. do MNiSW wniosku Ośrodka Medycyny Doświadczalnej wraz z decyzją PLW stwierdzającą spełnienie wymagań weterynaryjnych do prowadzenia działalności polegającej na wykonywaniu procedur i hodowli zwierząt doświadczalnych (art. 27 ust. 6 ustawy).

(dowód: akta kontroli str. 216-218)

Jak opisano w obszarze 1 nin. wystąpienia, w toku kontroli przeprowadzonych do 21.07.2016 r. u trzech użytkowników, w tym jednego będącego jednocześnie hodowcą, nieprawidłowości nie stwierdzono. W związku z tym nie zachodziły przesłanki do:

- wyznaczenia terminu na usunięcie nieprawidłowości lub nakazania wstrzymania wykonywania procedury albo przeprowadzania doświadczenia do czasu usunięcia nieprawidłowości (art. 57 ust. 2, art. 58 ustawy z 2015 r.),
- wydania decyzji stwierdzających niespełnienie wymagań do prowadzenia działalności (art. 59 ust. 1),
- występowania do lokalnej komisji etycznej z wnioskiem o cofnięcie zgody na przeprowadzenie doświadczenia (art. 60),
- przekazywania ministrowi właściwemu do spraw nauki i Krajowej Komisji Etycznej informacji o stwierdzonych naruszeniach będących podstawą do wymierzenia kary pieniężnej, o której mowa w art. 69 ust. 1, 2 i 4, wraz z protokołem kontroli (art. 61 ustawy z 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 110-176)

wymaga, zdaniem NIK, uprzedniego pełnego rozeznania w zakresie liczby i rodzaju doświadczeń planowanych w poszczególnych ośrodkach, w oparciu o informacje zasięgnięte z LKE w trybie określonym art. 56 ust. 1 ustawy. Bieżąca współpraca PIW z tym organem w latach poprzednich pozwoliłaby na uzyskanie informacji o prowadzeniu przez WBiHZ UP doświadczeń na zwierzętach i wynikającej stąd konieczności objęcia kontrolami również tej jednostki.

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

W okresie objętym kontrolą PLW nie podejmował sformalizowanej bieżącej współpracy z KKE i LKE w zakresie wykonywanych zadań określonych w ustawach z 2005 r. i z 2015 r.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli³⁸, wnosi o:

- 1) nawiązanie współpracy z Lokalną Komisją ds. Doświadczeń na Zwierzętach,
- 2) przeprowadzenie kontroli w WBiHZ UP – jako użytkownika i hodowcy zwierząt doświadczalnych – oraz uwzględnianie tego podmiotu w analizie ryzyka przy planowaniu kontroli na lata następne.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 16 września 2016 r.

Kontroler:
Jerzy Łukaszuk
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
podpis

.....
podpis

³⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677.